

БОРИС ЙОЦОВ И БЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК

**Проф. д.ф.н. Марияна Цибранска-Костова,
проф. д-р Елка Мирчева**

*Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ –
Българска академия на науките*

Резюме. В статията се анализират отделни черти от богатата езикова практика на известния литературен критик проф. Борис Йоцов. Специален фокус на внимание е домашното словно градиво: присъствието на архаична лексика от старобългарския период, редки и диалектни думи, динамика в словообразователната вариантност на имената; съкращаване на именната основа на думи и др. Литературната критика на Б. Йоцов се вписва в езиковите процеси в периода между двете световни войни: време на натрупване, съграждане, творчество; продължава тенденцията неизбежните потребности на образованието да се съчетават с идентичностни нагласи и стремеж да се легитимира българският език на академично равнище.

Ключови думи: Борис Йоцов; български книжовен език; академичен стил

Борис Йоцов (1894 – 1945) влиза в българската литература през 1912 г. (Yotsov 2018). За период от почти 10 години той публикува немалък брой стихове. Рязък преход през 1921 г. го нарежда сред не така многобройната гилдия на литературните критици между двете световни войни. Със сигурност може да се предположи, че в тази решаваща стъпка в ново за бъдещия професор поприще изиграват своята роля усвоените филологически знания; специализациите във водещи славистични центрове в Прага, Варшава и Виена; разработката на дисертационен труд (с оригинално заглавие и следните библиографски данни: Отакар Мокри. Историколитературна студия. Годишник на СУ, Исторически факултет, Т. 25, 1928/29, с. 1 – 123), която изгражда по-нататъшния му научен стил. От поет той се превръща в критик и учен, изследващ славянската, възрожденската и съвременната българска книжнина.

Борис Йоцов притежава разпознаваем академичен стил и език. Дописен член на БАН, едновременно юрист и филолог, тъй като завършва и право, и славянска филология, той предоставя на изследователите по проекта „Българският литературен пантеон и славянският свят в научното наследство на Борис Йоцов: реконструкция на идеите“⁽¹⁾ възможност да изградят автентична представа

за националния академичен профил на учения. Иначе казано, могат да се реконструират не само идеите, но и езиковите процеси. Данни за това се извличат от няколко десетки статии и студии на учения, публикувани основно през 20 – 30 години на XIX в. на страниците на списанията „Огнище“, „Български преглед“, „Литературни новини“, „Листопад“, „Златорог“, „Отец Паисий“ и др. За радетелите за български академичен стил езикът е нещо повече от инструмент за изразяване на идеите, а сам по себе си е ценност и научен обект. Достатъчно е да споменем жалонни имена като Ст. Бобчев, който има големи заслуги за българската етнология, фолклористика и филология със своите проучвания върху обичайното българско право и под чието главно редакторство в сп. „Юридически преглед“ от 1932 г. до края на съществуването му се поддържа рубрика с кои чуждици не бива да си служи българският правник, или пък се публикуват материали като „Речниче на правни чуждици с посочване съответните наши своици“ (JP 1932, 76; Rusinov 1999, 399).

От многото възможности за анализ на лексиката на Борис Йоцов ще обобщим наблюденията си върху определени аспекти на домашното словно градиво. Нека да припомним, че след Освобождението в българската действителност продължават езиковите търсения и тревоги за пътищата на развитие на книжовния български език, а приноси в тази област също по утвърдена възрожденска традиция имат широки обществени слоеве, предимно новосформираният университетски елит, практикуващото учителство, действащите магистрати и др. В областта на филологията и правото – два стожера на хуманитаристиката, са налице редица примери за това как са се създавали условия за синтез между строго терминологичния научен език и книжовния, как правната и литературната култура са се изграждали посредством езиковата практика еволюционно, в непрекъсната динамика и синхрон между норма и традиция. Ако през Възраждането и годините след Освобождението доминират целите да се утвърди домашният словен фонд и да се изтласкат от употреба турцизмите, да се укрепят ролята на традицията, да се реципира чужд опит от развитите европейски езици, в годините между двете световни войни езиковата система се отличава с по-високо ниво на нормираност. Така например вече няма да открием типичния процес да се използват пояснения в скоби с обилие от домашни, диалектни и турски думи поради липсата на норма и стабилно изградена административна, обществено-политическа и научна терминология в най-широк смисъл (Danova 2016, 263). Периодът между двете световни войни е време на натрупване, съграждане, творчество; продължава тенденцията неизбежните потребности на образованието да се съчетават с идентичностни нагласи и стремеж да се легитимира българският език на академично равнище. Преводите и личното творчество са културен мотор за това (Rusinov 1999, 393 – 447).

Как се чете написаното от литературния критик и историк Б. Йоцов десетилетия по-късно? Днешният читател често „се препъва“ в езика му и причината не

е само в изминалото време. Тук най-маловажни са остарелите от днешна гледна точка правописни правила, като например етимологичния правопис в *сръдце*, *праздник*, *насърдчавам* и под. Става дума за съзнателния подбор на определени типове лексика, за лично словотворчество, за опит за налагане на пуристични алтернативи на усвоени в книжовната практика думи.

Прави впечатление, че Б. Йоцов използва значително количество архаична, а може би в някои конкретни случаи и архаизирана от него лексика. Нека започнем с *относба* ‘отношение’ и *съотносба* ‘съотношение’. Използван е по-старинен словообразователен модел с наставка *-ба*. Думата прави връзка и с диалектния дериват на глагола *нося* – *носба*, чието значение е „това, което се носи за ядене и пиене, когато се ходи на гости“ (BER 1986, 4, 688). За Б. Йоцов системните връзки на компонентите в литературната творба, както и отношенията на нейния създател със заобикалящата го действителност винаги са *относба*. Тази лексема не е отразена в академичния РБЕ, тъй като вероятно се приема за термин поради употребата ѝ от А. Т. Балан по повод обясненията му какво представляват синтактичната организация на речта и понятието *падеж*. Езиковецът нарича падежа „вътрешна *относба* между вършене и същина, между същина и същина (Teodorov-Balan 1957, 32; Almaleh 2006). Примери у Б. Йоцов: *интересна и възторжена относба към делото на Мицкевича*; *съзнателна относба у Славейкова към великите свои образци*²⁾; *относбата си към ония близки и далечни народи*³⁾; *отдавна прилаганият в относба на западните литератури сравнителен метод*⁴⁾; *относбата на поета към света*⁵⁾ и др.

Нирвам се, да се нирна. Глаголът означава ‘гмурвам се, гмуркам се, потапям се, потъвам в нещо’, но се употребява само в преносен смисъл и съпътства всеки коментар на Б. Йоцов, когато става въпрос за вгълбено, целенасочено и всеобхватно вникване в особеностите на литературния процес. За употребата на глагола, предимно в неговия свършен вид, Б. Йоцов е повлиян от диалектите (включително неговия роден врачански говор като представител на северозападните български говори), където може да го открием във вариантите *ниря*, *нирка*, *нирвам*, *нирвам се*, *нирнувам се* и др.; оформя се еднокоренно гнездо от думи с конкретно значение, сравни още *нир*, *нирец* и *нирище* ‘дупка, проход, пещера’ (RRODD 1974, 295; BER 1995, 4, 653 – 654). През Възраждането и след Освобождението глаголът се открива у автори като Ц. Гинчев, П. Р. Славейков, Г. С. Раковски и др. Той е с праславянски произход, поради което има наследници практически във всички славянски езици, а сродни думи са документирани в палеославистиката още по старобългарски писмени паметници: *нѣрище* ‘скрито, изоставено, потайно място’ в Супрасълския сборник или *нѣриати* ‘гмуркам се’ в Симеоновия изборник (StbR 1999, 1, 1024; BER 1995, 4, 653). В съвременните лексикографски разработки се поставя бележка *диал.* Очевидно е обаче, че разширената употреба на глагола е резултат от една неотменно действаща линия в развоя на българския език, започнала през Възраждането и продължила дълго след Освобождението,

която е във фокуса на нашето внимание – всестранното използване на домашната лексика с различен статус и натоварването ѝ с нова функционалност в системата на книжовния език. Този процес свидетелства за непрекъснато преливане от едната в другата сфера между старобългарското словно градиво и диалектите на българския език, между устната и писмената реч, между диахрония и синхрония. Тази динамика на езиковите процеси усложнява понякога точния избор на съпътстващото уточнение *диалектно, остаряло, разговорно, старинно* при обясненията на думите от авторовото творчество. Примери у Б. Йоцов: *И днес Лермонтов се изправя тайнствен пред всички ония, които желаят да се нирнат в неговото творчество*⁶⁾; *ето народни вярвания, предания и суеверия, нрави и обичаи, духове, сенки и призрци, народна мъдрост, непознат свръхземен свят – стига да се нирнем*⁷⁾; *да се нирнем в светлината на вечния дух, да побеседваме с божествената искра в своята гръд*⁸⁾; *нирнете се и вижте, да се нирнем* и др. повелителни изрази, които при Б. Йоцов са стилистичен похват за емпазия, подчертаване на необходимостта от читателска съпричастност във възприемането на идеите, косвено диалогизиране с читателя.

Сред архаичните думи има и такива, които не просто са по-старинни, а са свързани с по-ранни етапи от развоя на българския език. Това е добре позната лексика от старобългарските паметници, преминала оттам в църковнославянски: *обнищеност* ‘бедност’, *попирати* ‘стъпквам, потъпквам’, *попране* ‘стъпкване, потъпкване’, *сонм* ‘множество’, или *стъгда* ‘площад’ в доста претенциозно звучащото изречение: *Когато на политическата стъгда народни водачи отварят търгашески сергии*, в което е търсен и намерен ярък контраст между старинно звучащата дума *стъгда* и турската заемка *сергия*, която свежда *стъгда* по-скоро до значение *мегдан*. Трябва да имаме предвид, че в 20-те – 40-те години на XX в. влиянието на черковнославянски отдавна е отминало. Това, което прави Йоцов, е съзнателното възкресяване и използване на отдавна излезли от употреба думи. Донякъде буди изненада дори сред специалистите малко известният факт, че Б. Йоцов участва в екип, съставил граматика с църковнославянски четива за класовете от прогимназиалния курс (Yotsov, Dorev, Filipov 1932a, 1932b, 1932c). Тази част от неговата дейност доказва, че църковнославянският език (и в частност неговата лексика) не са далечни за него. Разностранните му научни занимания и интереси се допълват от съавторството в учебник по синтаксис. Докато църковнославянската граматика е отдавна кодифицирана и преиздавана многократно, в първите десетилетия на XX в. няма две еднакво изглеждащи граматика на съвременния български книжовен език, независимо дали са академични, или школки. Застъпването от авторския колектив Борис Йоцов, Иван Дорев и Александър Филипов концепция представлява интерес и е щрих към цялостния портрет на филолога Борис Йоцов. В литературната си критика той говори за използването на подчинени изречения, които нарича *приставни*. Този термин е използван във възрожденските граматика. Първи го използва в „Основа за българска граматика“

ка“ Йоаким Груев (Gruev 1858). Споменатият учебник по синтаксис, в който Йоцов е съавтор, продължава тази традиция.

Остарелите и книжовните думи у Б. Йоцов са белег на осъзната връзка с традицията. Този словен пласт е с особена аксиологична значимост в творчеството му. Той е плод на осмислянето на книжовното наследство като неизчерпаем извор на езиков материал за създаването на академичен стил. При това в категорията има основание да се включат думи, наследени от старобългарски и църковнославянски, стилистически маркирани с *остар.* и *книж.*, но и разнообразни по семантика – за абстрактни и конкретни понятия, както и реалии, с архаизирани или осъвременени облици и др. Някои се възприемат като синонимни на общоупотребимата дума, но в повечето случаи въвеждането им цели да се постигнат стилистичен ефект, автентичност и да се подчертае експресията в изложението, така типична за стила на Б. Йоцов. Друга важна особеност е семантичното преосмисляне на конкретната лексика чрез натоварването ѝ с преносно значение. Примери:

– с конкретен референт: *въпия* (староб. *въпити*) ‘да викна на висок глас, да се провикна’; *дяк* – грамотен книжовник, синоним на *граматик*, също използван средновековен термин от Б. Йоцов; *ждрело* (староб. *ждрѣло* ‘гърло’) – в преносно значение източник, извор; *звек* (староб. *звѣкъ*) – тъп звънтеж, звук от метални предмети; *люди* и *люде* срещу събирателното *Pluralia tantum* *людѣ* ‘хора’; *стъгда* (староб. *стъгна*, *стъгда*) – площад, мегдан; *тържище* (староб. *тръжище*) – пазар, място за извършване на покупко-продажба и др.;

– с абстрактен референт: *бран* и *рат*, както и цялата еднокоренна група думи с висока честота *ратничество*, *ратник* ‘воин, борец за някаква обществена идея, поборник, радетел’; *крамола* (староб. *крямола*) ‘свада, разпра’, както и *крамолен* ‘свадлив, който обича свадите, крамолите’; *мир* и производното *миров*, което се налага като предпочитан синоним в м. световен – например *блага на световни тържища*, *но мирово значение*, *мирова роля в историята*, *нравствен мир*; *погански* (староб. *поганьскъ*) ‘езически, нехристиянски’, дума от балканския лагински, възприета в старобългарски и широко застъпена в българските диалекти.

Самостоятелно проучване заслужават композитата с компоненти от старобългарското словообразуване, които остават много характерни за Възраждането и началото на ХХ в. Те повишават интелектуализацията на изказа и участват в концептосферата на нравствените категории в творчеството на Б. Йоцов: *всеизчезване*, *всепроявяване* (*всеизчезване* и *всепроявяване* в *мировата хармония* – Иржи Волкер, 1925); *богоискателство* (*Бржезиновото богоискателство е страдание за духовно усъвършенствувание* и *апотеоз на човека като творческо начало* – Отокар Бржезина, 1925); *богомъдър*, *еднородец*, *езикослов*, *иностраниец*, *словослов* и много други. Не може да не се отбележи, че в стилово отношение Б. Йоцов често си служи с игра на думи в звуков и семантичен план, за да внуши по-силно своята идея по даден въпрос и да постигне експресия. Така например в забележителната си статия „Народ на идеала“ от 1939 г., в която думата *многоековен*

е ключово понятие, аксиологичен ориентир за давност, историчност, континуитет, се излага средновековната идея за държавността като върховна власт, дадена свише, на която се противопоставя *нововековната*, т.е. ‘нова, модерна, скорошна’ представа за народа като биологично и социално създание. В „Една рана“ от 1934 г. под прицела на острото му перо са „бляскави словоборци и парфюмирани любородци“, псевдопатриоти и антиподи на искрената българщина и човешкия морал. *Словоборец* ‘човек, който обича да води препирни и спорове’ се среща у Ив. Вазов, а *любородец* ‘който обича родното, патриот’ у П. Славейков и в цялата възрожденска книжнина, доколкото *родолюбието* и *любородието* са понятия жалони и идеал за просветения възрожденски българин (РВЕ). Посочените думи развиват допълнителна емотивна функция.

В търсене на разчупен изказ Б. Йоцов често посяга към диалектните думи: *кривда* „неправда“; *поврата* „връщане“; *подмога* „помощ“; *слога* „сговор, съгласие“; *сприя* „буря“; *чемерен* „злокобен“; *хромел* „воденичен камък“. С изрази, като *Д. Дебелянов кити речта си*, авторът бяга от сухия академичен тон.

Досегашните изследвания върху историята на новобългарския книжовен език в годините между двете световни войни отбелязват следните по-характерни тенденции: динамика в словообразователната вариантност на имената; съкращаване на именната основа на думи както с домашен, така и с чужд произход, словообразователна дублетност в полза на по-кратката дума по модела на А. Т. Балан, който смята, че народът предпочита „по-кратките пред по-дългите думи, простите пред сложните“ (Rusinov 1999, 410 – 411). Ето конкретни примери за тези процеси от творчеството на Б. Йоцов: възмога ‘устрем, стремеж, възмогване, подем’, но и възмога ‘преодоляване на нещо, победа над нещо, извисяване’: *път стръмен и пропастен, път на падения и възмоги, на застои и завои, но път все към върха, към хероичната победа* (Slavejkov 1932); възстановка *вм.* възстановяване; наследие *вм.* наследство; начетност *вм.* начетеност; *напад* *вм.* нападение, атака в преносен смисъл, въздействие; *недогледка* *вм.* недоглеждане; *немара* *вм.* немарливост, обикновено отнесено към държавната власт; *опияние* *вм.* опиянение; *отдан* *вм.* отдаден; *плоден* *вм.* плодотворен; *последовен* *вм.* последователен; *постиг* *вм.* постижение; *присмив* *вм.* присмиване; *рушевина* ‘руини, отломки’ *вм.* разрушение; *самосъхрана* *вм.* самосъхранение; *фантастен* *вм.* фантастичен; *целност* *вм.* устременост, целенасоченост.

Изброените особености са малка част от възможните посоки на езиковедски анализ, които предлага творчеството на Б. Йоцов. Те целят да привлекат вниманието към стила и езика на един своеобразен изследовател и да подчертаят значимостта на проекта, чрез който неговото наследство ще оживее отново за съвременния читател. Настоящата статия доказва комбиниранието на две различни и донякъде противоположни тенденции в езиковата практика на твореца – архаичното словно градиво, наследено от старобългарската и черковнославянската традиция (защитено в лексикалните архаизми, архаичната композитна лексика),

и навлизането на народни облици (диалектни думи, съкратени именни облици). Те не са в противоборство, а в естествена динамика и взаимодействие, което прави езика на Б. Йоцов самобитен и разпознаваем и го вписва в развоя на българския език през 20 – 30 години на ХХ век. Не по-малко богати биха били данните за българския правопис, за историята на пунктуацията, за синтаксиса и стила на книжовния български език и неговото академично изражение в областта на филологията и литературната критика. Към задължителните за вниманието на езиковедата изследователски теми могат да се причислят навлизането на терминологичната лексика от чужд произход, съжителството на домашни и чужди термини в академичния литературен анализ; диалогичността с читателя, постигана с повелителните глаголни форми и реторични въпроси; честото обособяване, при това с дублиране на запетая и тире, и др. В основата на този разпознаваем стил стои любовта към българския език и преклонението пред него, открояването на неговата роля в изграждането и запазването на българската народностна идентичност. В редица статии, озаглавени по различен начин, скритият герой всъщност е езикът – от този на Кирил и Методий и въвеждането му в научно обращение от Й. Добровски, Ю. Венелин и др. до звучния, хубав български език, който родопските помаци пазят въпреки насилствената ислямизация. За тях Б. Йоцов казва, че остават предани на най-скъпото, което може да има един народ – на своя език!¹⁹⁾. В същата статия звучи сентенциозният израз, че българският език е „златното зърно, което времето не е могло да съкруши“. Материалът е богат и позволява да се обособи отделна тема „Б. Йоцов и българският език“.

В стила на изискания идиолект на Б. Йоцов може да формулираме налагащото се заключение: авторът сам доказва на дело, че езиковото *радетелство* е антоним на езиковата *немара* и че през цялата история на българския език е имало личности, които са отстоявали богатството и чистотата му, но разбирали не като елементарен пуризм, а като стремеж към самобитност и като завещано наследство от многовековна традиция, предавано на всяко следващо поколение.

БЕЛЕЖКИ

1. Вж. и проекта на Института за литература, в който името на Б. Йоцов не фигурира. „Дигитална библиотека Българска литературна критика „20 от най-значимите български литературни критици и историци на ХХ век“: „Проектът, финансиран от Фонд „Научни изследвания“, си поставя за цел да проучи и представи за първи път систематизирано в интернет публикационното и архивно наследство на 20 от най-значимите български литературни критици и историци на ХХ век: Александър Балабанов, Петко Росен, Боян Пенев, Спиридон Казанджиев, Иван Мешков, Цветан Минков, Константин Гълъбов, Васил Пундев, Малчо Николов, Георги Цанев, Д. Б. Митов, Тодор Боров, Георги Константинов, Ефрем Каранфилов, Стоян Ка-

- ролев, Минко Николов, Тончо Жечев, Боян Ничев, Кръстьо Куюмджиев, Здравко Петров“ (Antonova 2021).
2. „Пенчо Славейков и Адам Мицкевич“, 1932 г. Пълни библиографски данни за цитираните статии и студии на Б. Йоцов могат да се намерят в Биобиблиографията от 2018 г. Тук те се посочват само със заглавието си.
 3. „Малкият народ“, 1939 г.
 4. „Две истории на славянските литератури“, 1929 г.
 5. „Пенчо Славейков“, 1932 г.
 6. М. Ю. Лермонтов, 1940 г.
 7. Адам Мицкевич, 1935 г.
 8. Пенчо Славейков, 1932 г.
 9. „Една рана“, 1934 г.

ЛИТЕРАТУРА

- АЛМАЛЕХ, М., 2006. Семантика и синтаксис на словосъчетанията от две съществителни в иврит и български. *LiterNet*, 09.03.2006, **3**(76) https://liternet.bg/publish17/m_almaleh/semantika/semantika.htm.
- АНТОНОВА, А., 2021. Дигитална библиотека „Българска литературна критика“. *LiterNet*, 16.02.2021, **2**(255) https://liternet.bg/publish16/al_antonova/digitalna-biblioteka.htm.
- БЕР, 1971/2017. *Български етимологичен речник*. Т. 1 – 8. София: БАН.
- ГРУЕВ, Й., 1858. *Основа за българска граматика, 1858* (фототипно издание). София: Наука и изкуство.
- ДАНОВА, Н., 2012. Фрагменти от историята на изграждането на правната култура при българите. *Критика и хуманизъм* **37**(1), 201 – 265.
- ЙОЦОВ, Б., 2018. *Биобиблиография*. Р. Дамянова (съст.). София: Издателски център „Боян Пенев“.
- ЙОЦОВ, Б., Ив. ДОРЕВ, Ал. Филипов., 1932а. *Граматика с черковнославянски четива за I клас на народните прогимназии*. София: Художник.
- ЙОЦОВ, Б., Ив. ДОРЕВ, Ал. Филипов., 1932б. *Граматика с черковнославянски четива за II клас на народните прогимназии*. София: Художник.
- ЙОЦОВ, Б., Ив. ДОРЕВ, Ал. ФИЛИПОВ., 1932в. *Синтаксис на българския език: За III клас на народните прогимназии*. София: Художник.
- РБЕ. *Речник на българския език*. София: Институт за български език при Българската академия на науките. Достъпно на: <https://ibl.bas.bg/rbe/>.
- ПРОДД, 1974. *Речник на редки, остарели и диалектни думи в литературата ни от XIX и XX век*. Съставители Ст. Илчев, А. Иванова, А. Димова и М. Павлова. Под ред. на Ст. Илчев. София: БАН.

- РУСИНОВ, Р., 1999. *История на новобългарския книжовен език*. Велико Търново: Абагар.
- СТБР, 1999, 2009. *Старобългарски речник*. Под ред. на Д. Иванова-Мирчева. Т.1. А – Н. Т.2. О – У. София: Валентин Траянов.
- ТЕОДОРОВ-БАЛАН, А., 1957. Склонение и спрежение в българската граматика. *Езиковедски изследвания в чест на акад. Ст. Младенов*. София: БАН, 29 – 36.
- ЮП, 1932. *Юридически преглед*. 33(1 – 10). Ст. Бобчев (ред.). Достъпно на: <http://alba-books.com/Списание-Юридически-преглед-Година-XXXIII-Година-1932-г-Книга-1-10>.

REFERENCES

- ALMALECH, M., 2006. Semantika i sintaksis na slovosachetaniyata ot dve sachtestvitelni v ivrit i balgarski. *LiterNet*. [09.03.2006] 3(76). Available at https://litenet.bg/publish17/m_almaleh/semantika/semantika.htm. [In Bulgarian].
- ANTONOVA, A., 2021. Digitalna biblioteka “Balgarska literaturna kritika”. *LiterNet*. 2(255). https://litenet.bg/publish16/al_antonova/digitalna-biblioteka.htm. [last seen on 21.03.2022]. [In Bulgarian].
- BER, 1971/ 2017. *Balgarski etimologichen rechnik*. Т. 1 – 8. Sofia: BAN [In Bulgarian].
- Gruev, Y., 1858. *Osnova za balgarska gramatika, 1858* (fototipno izdanie). Sofia: Nauka i izkustvo. [In Bulgarian].
- DANOVA, N., 2012. Fragmenti ot istoriyata na izgrazhdaneto na pravната kultura pri balgarite. *Kritika i humanizam – Critics and humanism*. 37(1), 201 – 265. [In Bulgarian].
- RBE. *Rechnik na balgarskiya ezik*. Sofia: Institut za balgarski ezik pri Balgarskata akademiya na naukite. Available on <https://ibl.bas.bg/rbe/>.
- RRODD, 1974. *Rechnik na redki, ostareli i dialektni dumi v literaturata ni ot XIX i XX vek*. Sastaviteli St. Ilchev, A. Ivanova, A. Dimova, M. Pavlova. Pod. red. na St. Ilchev. Sofia: BAN [In Bulgarian].
- RUSINOV, R., 1999. *Istoriya na novobalgarskiya knizhoven ezik*. Veliko Tarnovo. [In Bulgarian].
- STBR, 1999 / 2009. *Starobalgarski rechnik*. Pod redaktsiyata na D. Ivanova-Mircheva. Т.1. А – Н. Т. 2. О – У. Sofia: Valentin Trayanov [In Bulgarian].
- TEODOROV-BALAN, A., 1957. Sklonenie i sprezhenie v balgarskata gramatika. In: *Ezиковедски изследвания в чест на акад. Ст. Младенов*. Sofia, 29 – 36. [In Bulgarian].
- YOTSOV, B., 2018. *Biobibliografia*. R. Damyanova (ed.). Sofia: Boyan Penev [In Bulgarian].

- YOTSOV, B., Iv. DOREV, Al. Filipov, 1932a. *Gramatika s cherkovnoslavyanski chetiva za I klas na narodnite progimnazii*. Sofia: Hudozhnik [In Bulgarian].
- YOTSOV, B., Iv. DOREV, Al. FILIPOV, 1932b. *Gramatika s cherkovnoslavyanski chetiva za II klas na narodnite progimnazii*. Sofia: Hudozhnik [In Bulgarian].
- YOTSOV, B., Iv. DOREV, Al. FILIPOV, 1932c. *Sintaksis na balgarskiya ezik. Za III klas na narodnite progimnazii*. Sofia: Hudozhnik [In Bulgarian].
- JP, 1932. *Yuridicheski pregled – Juridical review*. **33** (1–10). St. Bobchev (ed.) Available on [http:// alba-books.com/Списание-Юридикески-преглед-Година-XXXIII-Година-1932-г-Книга-1-10](http://alba-books.com/Списание-Юридикески-преглед-Година-XXXIII-Година-1932-г-Книга-1-10) [24.03.2022] [in Bulgarian].

BORIS YOTSOV AND THE BULGARIAN LANGUAGE

Abstract. The article analyzes specificities in the language practice of the famous literary critic Prof. Boris Yotsov. The focus of attention is the domestic layer of words: the presence of archaic vocabulary from the Old Bulgarian period, rare and dialect words, dynamics in the word-forming variance of names; shortening the noun base of words, etc. B. Yotsov's literary criticism exemplifies the linguistic processes in the period between the Two World Wars: the time of accumulation, construction, and creativity, manifesting the tendency to combine the inevitable needs of education with identity politics, striving to establish, enrich and ever codify the academic level of the Bulgarian language.

Keywords: Boris Yotsov; Bulgarian literary language; academic style

✉ **Prof. Mariyana Tsibranska-Kostova, DSc.**

ORCID: 0000-0002-5699-7503

Web of Science Researcher ID: AAS-5668-2020

✉ **Prof. Dr. Elka Mircheva**

ORCID 0000-0002-7879-8863

Web of Science Researcher ID U-3094-2017

Institute for Bulgarian Language “Prof. L. Andreychin”

Shipchenski prohod 52, bl. 17

Sofia, Bulgaria

E-mail: m.tsibranska@gmail.com

E-mail: elka_mircheva@abv.bg